

Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Gökçe Özkılıçcı¹, Nihal Mamatoğlu²

Özkılıçcı, G. ve Mamatoğlu, M. (2021). Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Nesne*, 9(21), 556-571. DOI: 10.7816/nesne-09-21-05

Anahtar kelimeler

Siyasal toplumsallaşma ölçeği, geçerlik, güvenirlik

Keywords

Political socialization scale, validity, reliability

Öz

Siyasal toplumsallaşma, yeni nesillerin siyasi sistemin desteklenmesine katkıda bulunan bilgi, değer ve tutumları öğrenmelerini ve siyasi kültüre dâhil olma süreçlerini içeren bir kavramdır. Siyasal toplumsallaşma sürecinde başta aile olmak üzere akranlar ve kitle iletişim araçları önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu araştırmada, siyasal toplumsallaşma sürecinde etkili olan söz konusu aktörlere ilişkin sorulardan oluşan 10 maddelik Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği (STÖ) geliştirilmiştir. Katılımcılar, farklı üniversitelerde eğitimine devam eden 266'sı (%67.7) kadın, 127'si (%32.3) erkek olmak üzere toplam 393 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcıların yaşlarının 18 ila 40 arasında olduğu görülmektedir (Ort.yaş = 21.52, S = 2.58). Geçerlik çalışmaları kapsamında açıklayıcı faktör analizi ile ölçek üç faktöre indirgenmiştir. Doğrulayıcı faktör analiziyle üç faktörlü yapı sınanmış ve sınanan modelin oldukça iyi uyum indekslerine sahip olduğu görülmüştür. Ölçeğin iç güvenirliğine madde test korelasyonları ile bakılmış ve Cronbach alfa katsayıları hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliğini test etmek için Gençöz ve Öncül (2012) tarafından geliştirilen Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ) kullanılmıştır. Yapılan analizler sonunda elde edilen bulgular STÖ'nün psikometrik özellikleri görgül olarak ortaya konulmuş geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu ortaya koymuştur.

Political Socialization Scale: A Validity and Reliability Study Abstract

Political socialization is a concept that includes the processes of learning the knowledge, values and attitudes of the new generations that contribute to the support of the political system and their inclusion in the political culture. In the process of political socialization, especially family, peers and mass media, play an essential role. In this study, a 10-item Political Socialization Scale (PSS) consisting of questions about the actors effective in political socialization, was developed. The sample of this study was composed of 393 students, 266 (67.7%) female and 127 (32.3%) male students. The age range of the participants varies in between 18-40 years old (M.age = 21.52, SD = 2.58). In the scope of validity tests, the scale was reduced to three factors through exploratory factor analysis. the three-factor structure was tested by confirmatory factor analysis and the resulting model demonstrated produced significant goodness of fit statistics Item-test correlations and Cronbach's alpha coefficients are calculated for reliability studies. Furthermore, to test the criterion-related validity the Basic Personality Traits Inventory developed by Gençöz and Öncül (2012) was used. Findings obtained at the end of the analysis revealed that the Turkish version of the PSS is a valid and reliable tool that has been demonstrated empirically.

Makale Bilgisi
Geliş tarihi: 13 Şubat 2021
Düzeltilme tarihi: 5 Temmuz 2021
Kabul tarihi: 25 Temmuz 2021

Yazar Notu: Bu çalışma, Gökçe Özkılıçcı'nın doktora tezinin bir parçasıdır.

DOI: 10.7816/nesne-09-21-05

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Fenerbahçe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, gokce.ozkilicci(at)fbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6451-7952

² Prof. Dr. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, mamatoglu.nihal(at)yahoo.com, ORCID: 0000-0003-1375-6782

Sosyalleşme (toplumsallaşma) süreci, bir çocuğun eğitim, öğretim, gözlem ve deneyim yoluyla bir aileye ve bir kültüre başarılı bir şekilde uyum sağlayabilmek için gerekli olan becerileri, güdüleri, tutumları ve davranışları kazanma biçimini ve bunların değişimini anlamayı ifade etmektedir (Spera, 2005). Siyasal toplumsallaşma, insanların ait oldukları topluma ilişkin siyasi tutum ve davranışları edindikleri süreç olarak nitelendirilebilir (Quintelier, 2011). Bu alanda yapılan çalışmalar, bireyler ne zaman, nasıl ve neyin sonucu olarak hangi siyasi bilgi, görüş, beceri, tutum, inanç ve davranış kalıplarını kazandıklarını incelemektedirler (Dekker ve German, 2017).

Siyasal toplumsallaşma kavramı, ilk olarak 1959 yılında Herbert Hyman'ın aynı isimle yayınlanan kitabında kullanılmıştır (Settle ve ark., 2011). O dönemden bu zamana kadar geçen süreçte siyasal toplumsallaşma çalışmaları, eğitim ve psikoloji gibi disiplinlerle birlikte çalışarak siyaset biliminin önemli bir alt disiplini haline gelmiştir (Gimpel ve ark., 2003; Hooghe, 2004).

Siyasal toplumsallaşma alanındaki çalışmalarıyla bilinen Niemi ve Hepburn (1995), tutum ve davranışların zamanla değiştiğini ve geçmişte öğrenilenlerin ileriki yaşantılarda bağlayıcı olmayabileceğini vurgulamışlardır. Bu nedenle, bu alandaki çalışmaları gerçekleştirirken 14-25 yaş arasındaki kişilere odaklanmak gerektiğini vurgulamışlardır. Gençler gerçekten de gelecekteki işleyişimizin anahtarına sahiplerse siyasete ilişkin bilgilerini hangi yollarla elde ettiklerini anlamak önemli hale gelmektedir (Hooghe, 2004). Özellikle ergenlik dönemi, toplumdaki roller ile ilgili tutumların gelişiminin yanı sıra kimliğin oturması açısından da önemli bir dönemdir (Flanagan ve Sherrod, 1998). Ancak pek çok bilim insanı, gençler arasında siyasete olan ilginin azaldığını belirtmekte ve bunun nedeni olarak kurumlara ve demokratik süreçlere ilişkin düşük düzeyde bilgi sahibi olmalarını ve güvensizlik hissetmelerini göstermektedirler (Galston, 2001; Putnam, 2000).

Siyasal toplumsallaşmayı oluşturan dört sacayağı bulunmaktadır. Siyasal toplumsallaşma; öğrenme sürecidir, bireyseldir, nesilden nesile siyasi tutum ve davranışların öğrenilmesini içermektedir (Quintelier, 2011). Bu süreçte siyasal toplumsallaşma aktörleri etkilidir. Alanyazında söz konusu aktörler temelde beş başlıkta incelenmektedir: Aile, arkadaşlar, okul, medya ve derneklere üyelik (Niemi ve Sobieszek, 1977; Quintelier, 2015a). Bu aktörler, politika hakkında bilgi ve anlayışların oluşmasında rol oynamaktadırlar. Ayrıca kişilerin, politikacılar ve kurumlar hakkındaki tutumlarını etkileyebilmektedirler (Paletz ve ark., 2013).

Aile, çoğunlukla siyasi tutum ve davranışlarla ilgili olarak yapılacak çalışmalarda ele alınabilecek en önemli kaynaktır. Ebeveynler ve ailenin diğer üyeleri, çocukların dünya görüşlerini ve politik davranışlarını (özellikle parti taraftarlığı ve oy verme davranışı) şekillendirmede önem taşımaktadır (Hyman, 1959; Jennings ve Niemi, 1974; Quintelier, 2015a). Ebeveynlerin etkisi direkt ve dolaylı yollardan gerçekleşebilmektedir. Ebeveynlerinin politikayla etkin olarak ilgilendiğini gören çocuklar ilerleyen yaşlarında siyasetle daha yakından ilgilenmektedirler. Benzer şekilde aile içinde politik konuların tartışıldığını gören çocuklar siyasetle daha yakından ilgilenmektedirler. Özellikle eğitim düzeyi yüksek ebeveynlerin siyasetle yakından ilgilenmeleri siyasi tartışmalara elverişli bir ev ortamı yaratılmasına zemin oluşturmaktadır. Politik olarak etkin olan ebeveynlerin çocuklarının sadece evde değil, aynı zamanda okulda ve akranlarıyla da politik tartışmalara girmeleri daha olasıdır ve bu çocuklar ilerleyen yaşlarda büyük olasılıkla politik konularla uğraşırlar (McFarland ve Thomas, 2006; McIntosh ve ark., 2007; Settle ve ark., 2011; Quintelier, 2015a; Quintelier, 2015b; Verba ve ark., 2005).

Araştırmacılar, siyasal toplumsallaşmanın okul öncesi dönemde başladığını vurgulamaktadır. Ancak soyut siyasi konular üzerine tartışmalar, çocuğun gelişimsel olarak olgunlaşacağı zamana kadar gerçekleşmeyebilir (Weintraub ve Pinkleton, 2001). Okullar, aile, ibadet yerleri veya çeşitli kulüplerden daha fazla ideolojik çeşitlilik içerdiğinden dolayı çocukların sosyalleşmelerinde önemli bir rol oynamaktadır (Hess, 2004). Okullar, çocukların ve gençlerin zamanlarını en fazla geçirdikleri kamu kurumlarıdır. Sözelimi öğretmenler, öğrencilerin yurttaşlık bilgisini, tutumlarını ve davranışlarını etkileyecek benzersiz bir konuma sahiptirler. Okul sayesinde öğrenciler farklı görüşlere sahip kişilerle karşılaşmakta ve birbirlerinin politik görüşlerini etkilemektedirler (Niemi ve Hepburn, 1995; Torney-Purta, 2002).

Schwarzer (2011) ise, akran grupların politik konularda yarattıkları etkinin, okul ve çocukluk yaşantılarının da ötesinde kişileri etkilemek açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır. Youniss ve arkadaşları (2002), siyasal toplumsallaşmayı ele alırken, yetişkinlerin gençlere yaptıklarından ziyade gençlerin kendileri için yaptıklarına odaklanmak gerektiğini vurgulamaktadırlar. Ebeveyn ve akran tartışmalarının siyasal katılıma etkisinin karşılaştırıldığı çalışmalarda ise lise öğrencilerinin arkadaşlarıyla yaptıkları konuşmaların ebeveynleriyle yaptıkları konuşmalara kıyasla daha güçlü şekilde oy kullanma niyetleri üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur (Ekström ve Östman, 2013; Şerek ve Umemura, 2015). Akranlarla gerçekleştirilen bu tartışmalar neticesinde; kişiler birbirlerini direkt olarak etkileyebilmekte, oy kullanma konusunda sosyal destek algılanmakta ve politik konulardaki bilgileri artmaktadır. Bir başka deyişle, gençler akranlarıyla yaptıkları tartışmalar sonucunda siyasal tutumlarını geliştirmektedirler (Şerek ve Umemura, 2015; Verba ve ark., 1995).

Kitle iletişim araçları kitlelerin hem toplumsal hem de siyasal davranış tarzlarını şekillendirmektedir. İnsanlar, medyadan (televizyon, radyo ve gazete gibi) aldıkları bilgiler sayesinde görüşlerini şekillendirmekte, toplumsal politikalar hakkında bilgi sahibi olmakta ve bilinçli politik kararlara varabilmektedirler (Mushtaq ve Baig, 2015). Özellikle televizyon, politikacıların imajı açısından siyasal değerlendirmelerde merkezi bir konumda bulunmaktadır. Örneğin, bir liderin kişisel özelliklerine daha fazla ilgi gösterilmesi, seçmenin zihninde o özellikleri daha erişebilir kılabilmekte ve adayın sempati kazanmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla medya, siyasal katılımı teşvik etme veya bu tarz eylemlerden vazgeçirme potansiyeline sahip olması nedeniyle oldukça önemlidir (Schwarzer, 2011). Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte artan medya araçları, kişilerin düşüncelerini yaymaları ve diğer insanları etkilemeleri adına eşsiz bir platform sunmaktadır. Günümüzde basın ve iletişimin etkin kullanımı güç ve nüfuz anlamına geldiğinden oldukça önemlidir (Wardetzki, 2018). Gençlerin bilgi edinirken geleneksel haber gazeteciliğinin yerine yeni medyanın (sosyal medya) daha “gayri resmi” ve “ironik” tarzını tercih ettikleri belirtilmektedir (Buckingham, 1999). Özellikle gençlerin yaygın şekilde kullandıkları internet, siyasal değer ve fikirlere önemli ölçüde etki eden bir araç haline gelmiştir (Ethridge ve Handelman, 2008). Bennett (2008), “dijital yerli” olarak büyümüş yeni nesil vatandaşların, üst kuşaklardan (ebeveynler, anneanne ve dede gibi) daha farklı öğrenme stilleri sergilemelerinin şaşırtıcı olmadığını vurgulamaktadır.

Siyasal toplumsallaşma sürecinde etkili olan bir diğer aktör ise gönüllü üye olunan derneklerdir. Putnam (1995), olumlu demokratik sonuçlar üretmek için en önemli mekanizmalardan birinin gönüllü olarak derneklere katılım olduğunu belirtmiştir. Dernekler sayesinde gençler, siyasal katılımı ilgili becerilerini geliştirme imkânı elde ederler. Derneklere üyelikler, bir topluluk ruhu uyandırması, ortak bir kimlik oluşturması ve bir dereceye kadar temsil görevi sunması işlevleri nedeniyle önemlidir (Quintelier, 2015b). Hanks ve Eckland (1978), gerçekleştirdikleri boylamsal çalışma ile gönüllü olarak derneklere katılan ergenlerin daha sonraki politik davranışlarını analiz ettiklerinde, oy verme davranışının arttığını ve politik yabancılaşmanın azaldığını bulgulamışlardır. Türkiye özelinde bakıldığında İçişleri Bakanlığı verilerine göre

bugün ülkemizde 121.601 faal dernek bulunmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2020). Gelişmiş ülkelerdeki sayılarla kıyaslandığında ülkemizde gerek dernek sayısının gerek derneklere üye olan kişi sayısının oldukça düşük seviyelerde kaldığını söyleyebiliriz (Yaşama Dair Vakıf, 2018).

Quintelier (2015b) yaptığı çalışmaya dayanarak, siyasal katılımın artmasında tüm toplumsallaşma aktörlerinin etkili olduğunu belirtse de bunların etki dereceleri arasında önemli farklılıklar olduğunu bulgulamıştır. Buna göre, aile ve arkadaşların etkisi yüksek düzeyde olurken; okulun etkisi düşük düzeyde kalmıştır. Medya, şayet haberleri takip etmek için kullanılıyorsa olumlu bir etki yaratmaktadır. Gönüllü üye olunan dernekler ise siyasal katılım sağlama konusunda en etkili araç olarak tespit edilmiştir. Siyasal toplumsallaşma alanyazınında sıklıkla ele alınıp araştırılan aktörler sıralanmıştır. Ancak Owen'ın (2008) belirttiği üzere büyük resmi görmek adına daha kapsamlı bir aktörler setini incelemek gerekmektedir. Söz gelimi, dini kurumlar, ordu, iş ortamı, cezaevleri, hobi grupları, politik örgütler, spor, vb. bireylerin siyasal toplumsallaşmalarında önemli bir yer tutmaktadırlar.

Türkçe alanyazın incelendiğinde siyasal toplumsallaşma ile ilgili herhangi bir ölçüğe rastlanmamış olması bu ölçüğün geliştirilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu çalışma kapsamında üniversite öğrencilerinin siyasal toplumsallaşma süreçlerinde en fazla etkisi olduğu düşünülen aile, akranlar ve medya kullanımı ele alınmıştır. Üniversite çağındaki gençlerin siyasal toplumsallaşma sürecinde temas halinde oldukları aktörleri belirlemek ve onlarla olan ilişkilerini ortaya koymak araştırılması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Her bir siyasal toplumsallaşma aktörünün siyasal katılım sürecine yeni katılan gençler üzerindeki etkilerini belirlemek önemlidir. Söz gelimi; aile ve arkadaş toplumsallaşmasının siyasal davranışa yansımalarını belirlemek, medyada siyasete ilişkin haberlerin oy verme başta olmak üzere siyasal davranışlarla olan ilişkisini belirlemenin önemini ortaya koyması açısından bu tarz bir ölçüğe ihtiyaç duyulmuştur. Bu çalışma ilerleyen zamanlarda siyasal toplumsallaşma ile ilgili çalışma yapacak araştırmacılar için yol gösterici olmayı da amaçlamaktadır.

STÖ'nün ölçüt bağımlı geçerliliği için kişilik özelliklerini ölçmeye yönelik Türk Kültüründe Geliştirilmiş Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği kullanılacaktır (Gençöz ve Öncül, 2012). Alanyazın incelendiğinde bazı kişilik özelliklerinin siyasal toplumsallaşma süreci ile ilişkili davranışların ortaya çıkmasıyla ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Örneğin; deneyime açıklık puanı yüksek olan kişilerin siyasetle daha ilgili oldukları ve siyaset hakkında daha fazla bilgi sahibi oldukları ortaya konmuştur (Gerber, Huber, Doherty ve Dowling, 2011; Mondak ve Halperin, 2008). Deneyime açıklık kişilik özelliği ile politik katılım davranışları (siyasi gösterilere katılma, başta bulunma, siyasi görüşlerini çeşitli platformlarda bildirme, vb.) arasında anlamlı ve olumlu ilişkiler bulan başka araştırmalarda mevcuttur (Ha ve ark., 2013; Vecchione ve Caprara, 2009). Bu çalışmalar göz önünde bulundurularak deneyime açıklık ve dışa dönüklük kişilik özellikleri ile siyasal toplumsallaşma aktörleri arasında anlamlı ilişkiler olması beklenmektedir.

Yöntem

Katılımcılar

Bu çalışmada katılımcılar İstanbul'da bulunan devlet ve vakıf üniversitelerinde eğitimlerine devam eden öğrencilerden olasılığa dayalı olmayan "kolayda örnekleme yöntemi" ile belirlenmiştir. Araştırmaya katılan 393 katılımcıdan 266'sı (%67.7) kadın, 127'si (%32.3) erkektir. Katılımcıların yaşlarının 18 ila 40 arasında olduğu görülmektedir (Ort.yaş = 21.52 S = 2.58).

Katılımcılara ilişkin demografik bilgilere ayrıntılı olarak Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1

Araştırma Örneklemini Oluşturan Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Grup	N	%
Cinsiyet	Kadın	266	67.7
	Erkek	127	32.3
Üniversite Türü	Devlet	182	46.3
	Vakıf	211	53.7
Ailenin Gelir Durumu	1.500 TL'den az	15	3.8
	1.501-2.500 TL	67	17
	2.501-3.500 TL	76	19.3
	3.501- 4.500 TL	59	15
	4.501 TL'den fazla	174	44.3
	Gelir yok	2	0.5
Kiminle Yaşıyor	Yalnız	37	9.4
	Aile	194	49.4
	Akrabalar	1	0.3
	Arkadaşlar	40	10.2
	Yurt	112	28.5
	Diğer	9	2.3
En Çok Yaşadığı Yerleşim Merkezi	Köy	11	2.8
	Kasaba	3	0.8
	İlçe	53	17
	Şehir	93	23.7
	Büyükşehir	230	58.5
	Yurtdışı	3	0.8
Son genel seçimde oy kullandınız mı?	Evet	329	83.8
	Hayır	64	16.2

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formunda, katılımcıların yaş, doğum yeri, cinsiyet, üniversite türü, bölüm, ailenin gelir durumu, şu an kiminle yaşadıkları ve yaşamlarının büyük kısmını hangi yerleşim merkezinde geçirdikleri gibi demografik değişkenlere ait bilgiler sorulmuştur. Bunun yanı sıra siyasal katılım düzeylerini belirlemek amacıyla son genel seçimde (24 Haziran 2018) oy kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur.

Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği: Siyasal toplumsallaşma sürecinde etkili olan aktörlerle ilgili yapılan Türkçe alanyazın çalışması bu konuyla ilgili herhangi bir ölçeğin geliştirilmediğini ortaya koymuştur. Bu eksikliği gidermek amacıyla, çeşitli araştırmalarda (Lee ve ark., 2013; Quintelier, 2011; Quintelier, 2015a) kullanılan ifadelerden yola çıkarak, siyasal toplumsallaşma aktörlerinin etkilerine dair algılarını değerlendirmek amacıyla Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği (STÖ) geliştirilmiştir (Bkz. Tablo 2).

Türk Kültüründe Geliştirilmiş Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği: Bu araştırmada SLDÖ'nün ölçüt bağıntılı geçerliğini incelemek amacıyla; Gençöz ve Öncül (2012) tarafından geliştirilen Türk Kültüründe Geliştirilmiş Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği kullanılmıştır. Kırk beş adet tanımlayıcı sıfatın bulunduğu ölçek beşli likert tipindedir (1 = hiç uygun değil, 2 = uygun değil, 3 = kararsızım, 4 = uygun, 5 = tamamen uygun) ve ölçekte altı temel kişilik boyutu, dışa dönüklük, sorumluluk, uyumluluk, duygusal tutarsızlık, deneyime açıklık ve olumsuz değerlidir. Ölçekte sekiz adet ters madde bulunmaktadır. Ölçeğin özgün formunun Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; dışa dönüklük .85, sorumluluk .74, uyumluluk .83, duygusal tutarsızlık .81, deneyime açıklık .65 ve son olarak olumsuz değerlik .69 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma kapsamında Cronbach alfa katsayıları sırasıyla; dışa dönüklük .83, sorumluluk .84, uyumluluk .84, duygusal tutarsızlık .79, deneyime açıklık .69 ve son olarak olumsuz değerlik .60 olarak bulunmuştur.

İşlem

Araştırmacılar ilgili alanyazını (Örn; Lee ve ark., 2013; Quintelier, 2011; Quintelier, 2015a) taramışlar ve siyasal toplumsallaşma aktörleriyle ilgili sıklık ifadelerini barındıran 15 maddeden oluşan sorular hazırlamışlardır. Söz konusu maddeler alandan iki yargıcı tarafından içerik, ifadelerin açıklığı, bir seferde bir fikrin verilmesi gibi değerlendirme ölçütleri gözetilerek değerlendirilmiştir. Ölçek maddelerine son hali verildikten sonra 112 katılımcıyla ölçek maddelerinin düzenlenmesi ve yaşanacak problemlerin giderilmesi amacıyla pilot çalışma yapılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri incelenmiştir. Beş maddenin birden fazla faktöre yüksek değerde yük verdiği ve bu faktör yük değerleri arasındaki farkın .10'dan az olduğu belirlendiğinden dolayı söz konusu maddeler binişik madde olarak değerlendirilerek ölçekten çıkarılmıştır (Büyüköztürk, 2012). Faktör yapısını bozan beş madde elenerek madde sayısı 10'a indirilmiştir. Bir sonraki aşamada ise, doğrulayıcı faktör analizi, ölçüt bağıntılı geçerliği ve güvenilirlik analizlerini yapmak amacıyla 393 katılımcıdan oluşan daha geniş bir örnekleme 10 maddeden oluşan soru formu uygulanmıştır.

Çalışmanın etik kurul onayı Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan alınmıştır (20.06.2018-2018/163). Uygulama kapsamında ölçeklerin katılımcılara ulaştırılmasında iki yol izlenmiştir. İlk olarak araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen üniversite öğrencilerine soru formları elden dağıtılmıştır. Katılımcı sayısını arttırmak için internet ortamına yüklenen soru formlarının linkleri elektronik posta yoluyla üniversite öğrencileriyle paylaşılmıştır. Katılımcılara, çalışmanın gönüllülük esasına dayandığı, verilerin bireysel olarak değil topluca değerlendirileceği ve elde edilen verilerin hiçbir şekilde üçüncü şahıslarla paylaşılmayacağı bilgisi verilmiştir. Uygulamaya geçmeden önce katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bulgular

Geçerlik Çalışmaları

Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği'nin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Verilerin faktör analizine uygunluğu belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testleri yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen KMO değeri .84 olarak bulunmuştur. Bu değer .60'ın üzerinde olduğu için faktör analizinin yapılabileceğini göstermektedir (Worthington ve Whittaker, 2006). Bartlett Sphericity testi verilerin anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur ($\chi^2 = 1824.22$, $sd = 45$ $p < .001$). Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği'nin faktör yapısını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen faktör analizi sonucunda özdeğeri (eigenvalue) 1'in üzerinde olan üç faktör bulunmuştur. Elde edilen eğitim grafiğinin (scree plot) üç faktörlü bir yapıya işaret ettiği gözlenmektedir.

Yapılan analiz sonucunda ölçek maddelerinin üç faktöre yüklendiği gözlenmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde, aile ile ilgili boyutuna yönelik hazırlanan maddeler tek faktör altında toplanarak toplam varyansın %46.63'ünü; arkadaş ile ilgili boyutuna yönelik hazırlanan maddeler ikinci bir faktöre yüklenerek toplam varyansın %13.08'ini ve son olarak medya ile ilgili boyutuna yönelik hazırlanan maddeler üçüncü bir faktöre yüklenerek toplam varyansın %10.61'ini açıkladığı görülmüştür. Dolayısıyla, aile, arkadaş ve medya boyutlarına ilişkin siyasal toplumsallaşmayı değerlendirmeye yönelik maddelerin birbirlerinden ayrıldığı ve farklı faktörlere yüklendikleri görülmektedir. Bu üç faktör birlikte toplam varyansın %70.32'sini açıklamaktadır. Ölçek maddelerine herhangi bir rotasyon uygulanmadan faktör analizi yapılmıştır. Maddelerin faktör yüklerine ilişkin sonuçlar Tablo 2'de görülebilir.

Tablo 2
STÖ'nün Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Faktörler*		
	1	2	3
1. Anneniz veya babanız ne sıklıkta siyasi haberleri takip etmeniz yönünde sizi cesaretlendiriyor?	.72		
2. Anneniz veya babanızla ne sıklıkta siyasi konuları konuşursunuz?	.72		
3. Anneniz veya babanız siyasi bir oluşum içinde yer almanız konusunda sizi ne sıklıkta cesaretlendiriyor?	.73		
4. Arkadaşlarınız tarafından siyasi bir etkinliğe ne sıklıkta davet edilirsiniz?		.73	
5. Arkadaşlarınızın siyasi etkinlik davetlerine ne sıklıkta katılırsınız?		.79	
6. Okuldaki grup çalışmalarında (Ör; Öğrenci kulüpleri, spor takımları, vb.) siyasi görüşlerinizi ne sıklıkta ifade edersiniz?		.52	
7. Online siyasi tartışma gruplarına/bloglarına ne sıklıkta katılırsınız?		.54	
8. Siyaset ile ilgili haberleri ne sıklıkta izlersiniz?			.79
9. Gazetede (internet siteleri dâhil) siyasi haberleri ne sıklıkta okursunuz?			.83
10. Politikacıların sosyal medya hesaplarını ne sıklıkta takip edersiniz?			.66
Açıklanan varyans (%)	46.63	13.08	10.61
Toplam açıklanan varyans (%)		70.32	

N=393, *1. faktör aile; 2. faktör arkadaş; 3. faktör medya

Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği'nin Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları

Faktör yapısı üç boyutlu olan STÖ'nün toplam ölçek puanı ile bir genel boyutluymuş gibi kullanılıp kullanılmayacağını ortaya koymak amacıyla farklı bir örnekleme birinci ve ikinci düzey doğrulamalı faktör analizleri uygulanmıştır.

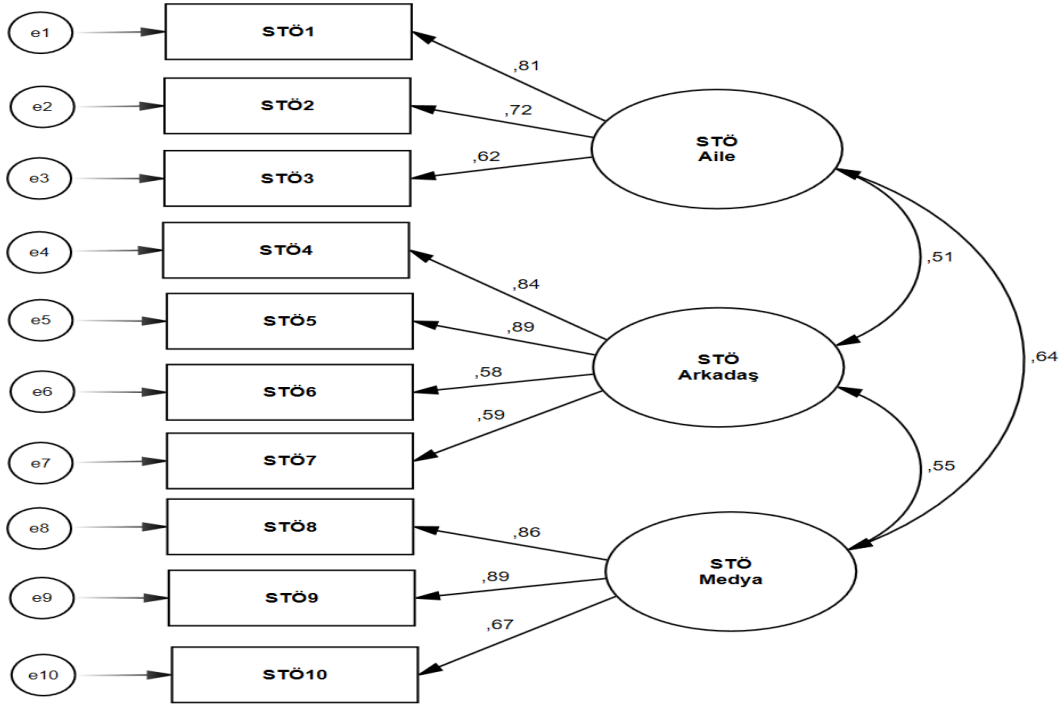
Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği'nin Birinci Düzey Doğrulamalı Faktör Analizine İlişkin Sonuçlar

Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği'ne uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın %70.32'sini açıklayan üç boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Söz konusu ölçeğe uygulanan doğrulamalı faktör analizinde (DFA) ise, tanımlanan üç faktörlü modelin uyum indeksleri şöyledir: $\chi^2/sd = 3.46$, RMSEA = .079, RMR = .058, SRMR = .0504, CFI = .959, GFI = .947, AIC = .154,031. Ölçeğe ilişkin olarak elde edilen değerlerden $\chi^2/sd = 3,46$ değerinin 5'in altında olmasını kabul edilebilir uyuma işaret etmesi, RMSEA ve CFI değerlerinin Hooper, Coughlan ve Mullen'in (2008), açıklamaları dikkate alındığında kabul edilebilir olması (RMSEA $\leq$ .08; .09 $\leq$ CFI), söz konusu model içinde geçerli olduğunu göstermektedir. Bulunan bu değerler, DFA sonucunda ölçeğin 3 faktörlü yapısının kabul edilebilir olduğunu göstermektedir.

DFA ile hesaplanan madde-faktör ilişkilerine ait katsayılar Şekil 1'de gösterilmektedir. Martin ve Newell (2004), DFA uygulanan modelin uyumu değerlerinin kabul edilebilir olabilmesi için; DFA uygulanan maddelerin yüklendikleri faktör değerinin .30 veya daha büyük bir değer olması gerektiğini ifade etmektedirler. Bu çalışmada üç faktörlü yapıyla test edilen ölçeğe ait path katsayılarının .30'un üzerine çıktığı; .58 ile .89 arasında değiştiği gözlenmiştir.

Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği'nin İkinci Düzey Doğrulamalı Faktör Analizine İlişkin Sonuçlar

Ölçeğin üç faktörlü yapısının genel olarak STÖ ile ilgili olup olmadığını incelemek amacıyla, gözlenen verinin tek boyutlu modele ne oranda uyum sağladığını belirlemek amacıyla ikinci düzey DFA yapılmıştır.

Şekil 1. STÖ'nün Birinci Düzey DFA Sonuçları

İkinci düzey DFA uygulamasında üç alt ölçekten elde edilen korelasyon matrisi kullanılmıştır. Elde edilen uyum indeksleri gözlenen verinin tek boyutlu önerilen modele iyi uyum gösterdiğinin ortaya koymaktadır ($\chi^2/sd = 2.95$, RMSEA = .071, RMR = .068, SRMR = .0506, CFI = .968, GFI = .959, AIC = .137,745). Bulunan bu değerler ikinci düzey DFA sonucunda ölçeğin üç boyutlu yapısını kabul edilebilir ve geçerli sonuçlar verdiğini göstermektedir. İkinci düzey DFA ile hesaplanan madde-faktör ilişkilerine ait katsayılar Şekil 2'de gösterilmektedir. Şekil 2'de görüldüğü üzere, katsayıların tamamı .30'un üstündedir; .51 ile .74 arasında değişmektedir. Böylece gözlenen verinin tek boyutlu modele iyi uyum gösterdiği söylenebilir.

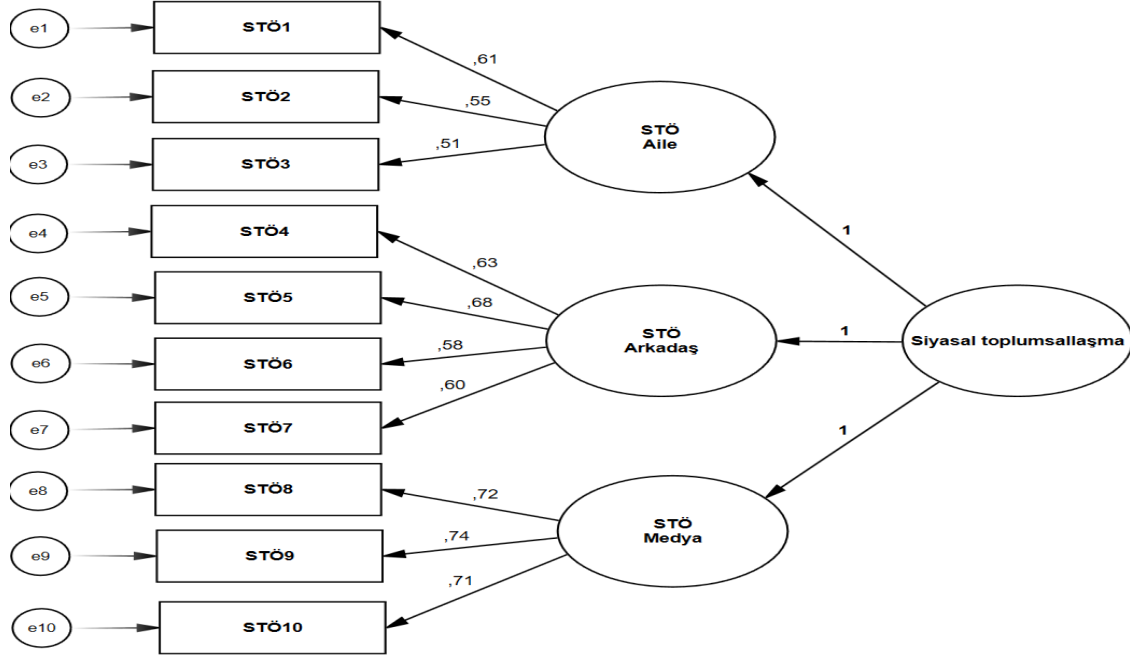
İki modelden hangisinin gerçeğe en yakın model olduğunu belirlemek için AIC değerleri karşılaştırılmış ($\Delta i = AIC_i - \min AIC = 16.286$) ve modeller içerisinde en küçük AIC değerine sahip olan ikinci model tercih edilmiştir (Burnham ve Anderson, 2002; Meydan ve Şeşen, 2015). Sonuç olarak, STÖ'nün ikinci düzey DFA sonuçlarının, ölçeğin tek boyutlu yapısını doğruladığı ve siyasal toplumsallaşmayı ölçmek için toplam ölçek puanı ile kullanılabileceği ortaya konulmuştur.

Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği'nin Ölçüt Bağımlı Geçerliği

Ölçüt bağımlı geçerliği için alanyazında siyasal toplumsallaşma aktörleri ile ilişkileri ortaya konduğundan dolayı Gençöz ve Öncül (2012) tarafından geliştirilen Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği kullanılmıştır. STÖ ile TKÖÖ'nün korelasyon analizinden elde edilen sonuçlar, STÖ'nün ölçüt bağımlı geçerliği açısından yeterli olduğunu ortaya koymuştur.

STÖ'nün alt boyutları ve TKKÖ'nün alt boyutları arasındaki ilişkilere Pearson Korelasyon katsayısı ile bakılmıştır. Alt boyutlar arasındaki ilişkilere yönelik bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde; aile alt boyutunun arkadaş ile arasında ($r = .45, p < .01$) ve medya ile arasında ($r = .52, p < .01$) anlamlı ve olumlu yönde ilişkiler bulunmuştur. Arkadaş alt boyutu ile medya arasında ($r = .57, p < .01$) anlamlı ve olumlu yönde anlamlı ilişki gözlenmiştir.

Şekil 2. STÖ'nün İkinci Düzey DFA Sonuçları

Tablo 3
STÖ'nün Alt Ölçekleri ve TKÖÖ'nün Alt Ölçekleri ile Arasındaki İlişkiler

	Ort.	S	1.Aile	2.Arkadaş	3.Medya
STÖ					
1.Aile	7.94	3.28	-		
2.Arkadaş	7.9	3.39	.45**	-	
3.Medya	8.81	3.37	.52**	.57**	-
TKÖÖ					
1.Dışa dönüklük	29.27	5.91	.06	-.05	-.02
2.Sorumluluk	29.46	5.83	.003	-.03	-.02
3.Uyumluluk	34.77	4	.05	-.16**	-.05
4.Duyusal T.	25.11	6.52	.02	.098*	.03
5.Deneyime A.	22.63	3.74	.094*	.071	.05
6.Olumsuz D.	9.26	3.11	-.088*	.164**	.008

* $p < .05$, ** $p < .01$

Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği'nin Ayırt Edici Geçerliği

Ölçek maddelerinin ayırt ediciliğini değerlendirmek amacıyla %27'lik alt-üst grup ortalamaları karşılaştırılmıştır. Bu amaçla, 393 kişiden oluşan örneklem grubundan yüksek puanlar alan %27'lik grup (n

= 106) ile düşük puanlar alan %27'lik ikinci grup ($n = 106$) arasındaki fark bağımsız örneklem t testi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4
STÖ'nün Madde Ayırt Ediciliğiyle ilgili Analiz Sonuçları

Boyut	Madde No	Alt %27		Üst %27		<i>t</i>
		<i>Ort.</i>	<i>S</i>	<i>Ort.</i>	<i>S</i>	
Aile Boyutu	1	1.41	.49	4.16	.63	-35.2*
	2	1.44	.50	4.17	.61	-35.6*
	3	1	0	3.16	.81	-27.6*
Toplam Alt Ölçek Puanı		4.24	.81	10.81	1.71	-35.81*
Arkadaş Boyutu	4	1	0	2.92	.74	-26.8*
	5	1.02	.14	2.5	.86	-17.4*
	6	1	0	3.46	.69	-36.6*
	7	1	0	3.04	.74	-28.3*
Toplam Alt Ölçek Puanı		4.16	.37	11.2	2.18	-32.77*
Medya Boyutu	8	1.89	.48	4.43	.50	-37.75*
	9	1.74	.44	4.45	.50	-41.87*
	10	1	0	4.02	.65	-48.03*
Toplam Alt Ölçek Puanı		5.28	1.16	12.5	1.23	-44.07*
Toplam Ölçek Puanı		15.09	2.36	32.5	4.05	-38.2*

* $p < .001$

Tablo 4'te görüldüğü üzere tüm ölçek maddeleri, alt boyutlar ve ölçeğin tamamı için üst %27 ve alt %27'lik grupların her bir maddeye ilişkin puan ortalamaları arasındaki farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < .001$). Aynı şekilde STÖ alt ölçeklerin ve toplam ölçek puanlarının arasındaki farkların da anlamlı olduğu bulunmuştur. Ayrıca son genel seçimde oy kullanan ve kullanmayan gruplar arasında STÖ'nün ve alt boyutlarının puan ortalamaları bağımsız örneklem için t test analizi ile karşılaştırılmıştır. İlgili analize ilişkin bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5
STÖ'nün Ayırt Edici Geçerlik Sınaması İçin Gerçekleştirilen Analiz Sonuçları

STÖ	Son Genel Seçimde Oy Kullanan (N= 329)		Son Genel Seçimde Oy Kullanmayan (N= 64)		<i>t</i>
	<i>Ort.</i>	<i>S</i>	<i>Ort.</i>	<i>S</i>	
Aile	7.6	2.71	5.5	1.9	5.91**
Arkadaş	7.3	3.05	5.9	2.33	3.65**
Medya	9.2	2.9	7	2.42	5.52*

* $p < .05$, ** $p < .01$

STÖ'nün her bir alt boyutlarının puan ortalamaları son genel seçimde oy kullanan ve kullanmayan iki grup arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Son seçimde oy kullanan katılımcıların aile, arkadaş ve medya toplumsallaşması puan ortalamaları, son seçimde oy kullanmayan katılımcıların puan ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Bu farklılıklar ölçeğin ayırt edici geçerliği sağladığına işarettir.

Analiz sonuçları son genel seçimde oy kullanan katılımcıların gerek aile gerek arkadaş çevreleri ile olan ilişkilerinde siyasete ilişkin konuları oy kullanmayan katılımcılara kıyasla daha fazla gündemlerine

aldıkları şekilde yorumlanabilir. Bu durum, aile üyelerinin ve arkadaşlarının oy verme davranışına ilişkin olumlu görüşlerini aktarmalarının bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, sandığa daha fazla ilgi gösteren katılımcıların takip ettikleri medya kanallarının oy vermenin ve siyasete ilişkin etkin katılımın önemine dair haberler yayınlamaları bu farkın oluşmasına neden olmuş olabilir.

Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği'ne Yapılan Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği'nin iç güvenirliliğine madde toplam test analizi Cronbach alfa değeri ile bakılmıştır. Buna göre; aile alt faktörüne ait Cronbach alfa iç güvenirlilik katsayısı .76; arkadaş alt faktörüne ait Cronbach alfa iç güvenirlilik katsayısının .80 ve medya alt faktörüne ait Cronbach alfa iç güvenirlilik katsayısının .83 olduğu gözlenmiştir. Tüm ölçeğe ait iç güvenirlilik katsayısı .87'dir. Ölçekte yer alan maddelerin madde-toplam korelasyonları incelendiğinde .54 ile .77 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin iç güvenirliliğinin yüksek olduğu söylenebilir. STÖ'ye ait madde toplam korelasyonları ve Cronbach alfa iç güvenirlilik bilgileri Tablo 6'da görülebilir.

Ayrıca ölçme aracının güvenilir olduğunu göstermek amacıyla yarıya bölme güvenirlilik katsayısı (split half) hesaplanmıştır. Ölçeğin tek ve çift maddelerinden oluşturulan iki yarım test arasındaki korelasyon katsayısının .83 olduğu gözlenmiştir ($p < .001$).

Tablo 6

STÖ'nün Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Madde	Ort.	S	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde Elenirse Güvenirlilik Katsayısı	İç Güvenirlilik Katsayısı (Cronbach Alfa)
T1	2.70	1.15	.63	.63	
T2	2.77	1.12	.61	.66	
T3	1.76	1.01	.54	.74	
Toplam	7.94	3.28			.76
T4	1.74	.90	.67	.72	
T5	1.59	.82	.73	.70	
T6	2.05	1.07	.54	.80	
T7	1.72	.96	.55	.78	
Toplam	7.9	3.39			.80
T8	3.21	1.05	.73	.74	
T9	3.19	1.10	.77	.70	
T10	2.41	1.22	.60	.87	
Toplam	8.81	3.37			.83
Toplam Ölçek					.87

Tartışma

Siyasal toplumsallaşma ile ilgili çalışmaların tarihine bakıldığında, bu alanda söz söyleyen ilk araştırmacılar erken çocuklukta öğrenilenlerin yetişkin yaşlara gelindiğinde de uygulanacağını ve önceki deneyimlerin mevcut davranış kalıplarını açıklayacağını öne sürmüşlerdir (Sears, 1983). Ancak ortaya konan bu görüşe ilişkin deneysel kanıtlar bulunamamıştır (Deth ve ark., 2011). Ortaya çıkan bu durum siyasal toplumsallaşmanın dinamik bir süreç olması ile bağlantılı olarak düşünülebilir. Söz konusu dinamik süreç hayat boyu sürmektedir ancak oy verme yaşı düşünüldüğünde bu yaşlardaki siyasal konularla ilgili sosyalleşmenin önemli olduğu söylenebilir. Siyasal sosyalleşme ile ilgili Türkçe alanyazına bakıldığında herhangi bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Buradan yola çıkarak, çalışma kapsamında söz konusu eksikliği gidermek amacıyla bir ölçme aracı geliştirilmiştir.

Siyasal Toplumsallaşma Ölçeği, siyasi toplumsallaşma sürecinde en fazla etkili olduğu bilinen aile, arkadaşlar ve medya aktörlerini ele almaktadır. Bu çalışma, STÖ'nün söz konusu aktörlerin siyasi toplumsallaşma sürecindeki etkilerine dair algıları değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

STÖ'ye yapılan faktör analizi ölçeğin üç faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Birinci faktörün altındaki ilk üç madde aile boyutunu, siyasi toplumsallaşma sürecinde en etkili aktörlerin başında gelen aile ile siyasi ve toplumsal konuların tartışılmasını içermektedir. İkinci faktörün altındaki dört madde arkadaş boyutunu oluşturmaktadır. Çocukların yaşları ilerledikçe aile dışı sosyalleşmenin artması beklenmektedir. Okula gitme sürecinin de başlamasıyla birlikte siyasi ve toplumsal meselelerin akran grubundakilerle konuşulması ve tartışılması söz konusudur. Son üç madde ise medya boyutu olarak adlandırılmıştır. Teknolojik cihazların kullanımının artması medyanın geleneksel yayın organlarının yanı sıra farklı mecralarda da varlığını göstermesini sağlamaktadır. Dijital yerli olan gençlerin bilgiye daha kolay ve zahmetsiz ulaşabilmeleri bu sayede daha kolay olmaktadır. Söz konusu medya boyutu gençlerin yeni ve geleneksel medya araçlarını siyasi ve toplumsal meselelerle ilgili kullanma durumlarıyla ilişkili maddelerden oluşmaktadır.

Geliştirilen ölçme aracının yapı geçerliliğini test etmek amacıyla ilk olarak açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Ölçme aracının tek boyutlu olarak kullanılıp kullanılmayacağını ortaya koymak amacıyla farklı bir örnekleme birinci ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizleri uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizleri neticesinde verilerin modele uygunluğuna dair iyilik uyum değerleri incelenmiş ve elde edilen değerlerin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulgulanmıştır. Bu bağlamda, ölçeğin tek boyutlu yapısının doğrulandığı ve ölçeğin siyasi toplumsallaşma ile ilgili çalışmalarda toplam ölçek puanı alınarak da kullanılabilmesi söylenebilir.

Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliğini incelemek için, TKÖÖ'den elde edilen puanlar ile olan ilişkilerine bakılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, aile alt boyutu ile deneyime açıklık arasında olumlu yönde ve anlamlı, olumsuz değerlik ile olumsuz yönde ve anlamlı ilişkiler bulgulanmıştır. Deneyime açıklık puanı yüksek olan bireylerin siyaset ile daha yakından ilgilendiklerini ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Gerber ve ark., 2011; Mondak ve Halperin, 2008). MetsäPelto ve Pulkkinen (2003) çocuğunun fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarına duyarlı ve daha az kısıtlayıcı olan ebeveynlerin deneyime açıklık kişilik özelliği sergilediklerini göstermişlerdir. Aile içerisinde kapsayıcı, yapıcı ve eleştiriye açık bir sistem oluşturan deneyime açık ebeveynlerin sergiledikleri tutum ve davranışların çocuklarının kişilik yapılarına etki ettikleri söylenebilir. Bu bağlamda, deneyime açıklık puanı yüksek olan gençlerin siyasi konuları aile ortamında çekinmeden tartışabildikleri sonucuna varılabilir.

Olumsuz değerlik kişilik özelliği, bireylerin kendilerini değersiz ve başarısız hissetmesi, öz saygılarının düşük olmalarıyla karakterizedir (Gençöz ve Öncül, 2012). Bu özellikten yola çıkarak olumsuz değerlik puanı yüksek olan kişilerin, başkalarının onların görüşlerine değer vermeyeceklerine yönelik bir algıları olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, aile sosyalleşmesi ile olumsuz değerlik kişilik özelliği arasındaki olumsuz yönlü ilişki anlamlandırılabilir. Kendisine dair olumsuz görüşleri olan ve değersiz hissedilen gençlerin görüşlerine değer verilmeyeceğini düşünerek aile içerisinde siyasete yönelik tartışmaların bir parçası olmamaları beklenen bir durumdur.

Arkadaş boyutu ile duygusal tutarsızlık ve olumsuz değerlik arasında olumlu yönde ve anlamlı; uyumluluk ile olumsuz yönde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Olumsuz değerlik ve duygusal tutarsızlık değersizlik hissiyatı, özsaygının düşük olması, endişe, kırgınlık ve güvensizlik gibi olumsuz özelliklerle

tanımlanmaktadır. Araştırmacılar, olumsuz değerlik kişilik özelliğini Türkiye'nin onur toplumu olması ile bağlantılı olarak olumlu niteliklerin başkaları tarafından takdir edilmesi, ancak gerekli durumlarda başarısızlık ve eksikliklerin makul bir şekilde kabul edilmesini içermesinden ötürü bağımsız bir kişilik boyutu olarak tanımlamaktadırlar (İmamoğlu, 1991; Öner-Özkan ve Gençöz, 2006; Gençöz ve Öncül, 2012).

Duygusal açıdan istikrarlı bireylerin, farklı görüşlere sahip kişilerle siyaset hakkında daha fazla konuştukları, sosyal ağlarının daha geniş olduğu ve siyasi faaliyetlere daha fazla katıldıkları bilinmektedir (Mondak ve ark., 2010; Gerber ve ark., 2011; Hibbing ve ark., 2011). Bahsedilen araştırma bulgularının aksine bu çalışmada duygusal tutarsızlık puanının yüksek olması ile siyasi konuların tartışıldığı etkinliklere davet edilmelerini ve arkadaş ortamında siyasi görüşlerini ortaya koymalarını içeren arkadaş sosyalleşmesi arasında olumlu ve anlamlı yönde ilişkiler ortaya çıkmıştır. Arkadaş sosyalleşmesi ile ilgili sorular genellikle siyasi etkinliklere diğerleri tarafından davet edilme ve o davetlerde siyasi görüşleri ifade etme ile ilgili soruları içermektedir. Katı ve otoriter ebeveyn stil algısı ile olumsuz değerlik ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin ilişkili olduğu gösterilmiştir (Maddahi ve ark., 2012; Schnuck ve Handal, 2011; Weiss ve Schwarz, 1996). Bu bulgular da göz önünde bulundurulduğunda, aile içinde kendini ifade edememe durumunun, arkadaşların davetiyle bir alan açılmasını sağlayan ortamlarda daha kolaylıkla ifade edilmesine bir zemin oluşturduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca gerek üniversite öğrencisi kimliği gerekse farklı görüşlerin özgür bir şekilde ifade edilebildiği üniversite ortamının varlığı bu durumu açıklayabilir. Bir başka açıklama ise ülkenin içinde bulunduğu kutuplaşma ortamı bağlamında yapılabilir. Depresif, dürtüsel, kaygılı ve sınırlı olarak nitelendirilen duygusal tutarsızlığı yüksek bireyler siyasi meselelerin konuşulduğu güvenli bir ortam bulduklarında görüşlerini net bir şekilde ortaya koyabilmektedirler.

Uyumluluk puanları yüksek olan bireyler, işbirlikçi, fedakar ve özgeci davranma eğilimindedirler. Bu özelliklerinden dolayı uyumluluğun daha az tartışma yaşama ile ilişkili olduğu söylenebilir (Hibbing ve ark., 2011). Söz konusu arkadaş sosyalleşmesi tartışma ortamını içerdiğinden dolayı uyumluluk kişilik özelliği ile tartışma ortamının tezat oluşturacağı söylenebilir. Bu bağlamda, olumsuz yönlü bir ilişki çıkması beklenen bir sonuçtur.

Ölçeğin ayırt edici geçerliğine de iki farklı analiz ile bakılmıştır. İlk olarak, her bir ölçek maddesi için üst ve alt grup STÖ puanları ortalamaları arasındaki farkın t değerleri hesaplanmıştır. Alt boyutlar ve tüm ölçek için yapılan analizler alt ve üst grup ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermiştir.

Siyasal toplumsallaşma ile ilgili yurtdışı alanyazındaki çalışmalar ağırlıklı olarak siyasal katılım ile ilişkisi bağlamında çalışılmıştır (Lee ve ark., 2013; Quintelier, 2011; Quintelier, 2015a). Bu manada, bu çalışmada da ayırt edici geçerlik için siyasal katılımın bir göstergesi olarak son seçimlerde oy kullanıp kullanmamak seçilmiştir. Son genel seçimlerde oy kullanan ve kullanmayan katılımcıların STÖ'nün alt boyutlarından aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları son seçimlerde oy kullanan katılımcıların puanlarının oy kullanmayan katılımcıların puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu analiz sonuçları ölçeğin geçerliğine dair bir kanıt olarak değerlendirilebilir. Bu çalışma, benzer çalışmalarla desteklendiği takdirde siyasal toplumsallaşma alanında çalışma yapacak araştırmacılara ışık olacaktır. Psikometrik özellikleri ortaya konan STÖ, başta gençler olmak üzere tüm yaş gruplarının siyasal toplumsallaşma sürecindeki en önemli aktörlerden olan aile, arkadaş ve medyanın etkilerini araştırmak isteyen araştırmacılar tarafından kullanılabilir. Bu ölçek siyasal katılım başta olmak üzere siyasal davranışla ilişkili olan diğer çalışmalarda da kullanılabilir.

Her araştırmada olduğu gibi bu araştırmada bazı sınırlılıklara sahiptir. Çalışmanın örneklemini üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın genellenebilirliğini arttırmak amacıyla farklı sosyo-

ekonomik seviyedeki öğrencilere ulaşılmıştır (Bkz. Tablo 1). Ayrıca cinsiyet dağılımındaki eşitsizlikte bir başka sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, siyasal toplumsallaşmanın erken çocukluk döneminden yaşlılığa kadar süren dinamik bir süreç olduğu göz önünde bulundurulduğunda geliştirilen bu ölçeğin farklı örneklerde test edilmesinin genelleme geçerliliğine katkı sunacağı söylenebilir. Bu amaçla farklı gruplarda (sosyo-ekonomik seviye, yaş, meslek, eğitim seviyesi vb.) yapılacak araştırmalar, araştırma sonuçlarının teyit edilmesini ve daha genellenebilir sonuçlara ulaşılmasına katkı sunacaktır.

Kaynaklar

- Bennett, W. L. (2008). Civic learning online: Responding to the generational shift in citizen identity. *Around the CIRCLE*, 5, 1-2.
- Buckingham, D. (1999). Young people, politics and news media: Beyond political socialisation. *Oxford Review of Education*, 25(1-2), 171-184.
- Burnham, K. P. ve Anderson, D. R. (2002). *Model selection and multimodel inference*. Springer.
- Büyüköztürk Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi.
- Dekker, H. ve German, D. B. (2017). Political socialization theory, research, and application: History and analysis of forty years of the research committee on political socialization and education of the international political science association: 1997-2019. *Politics, Culture and Socialization*, 8(43832), 34-81.
- Ekström, M. ve Östman, J. (2013). Family Talk, peer talk and young people's civic orientation. *European Journal of Communication*, 28(3), 294-308.
- Ethridge, M. E. ve Handelman, H. (2008). *Politics in a changing world*. Nelson Education.
- Flanagan, C. ve Sherrod, L. (1998). Youth political development: An introduction. *Journal of Social Issues*, 54(3), 447-456.
- Galston, W. A. (2001). Political Knowledge, political engagement, and civic education. *Annual Review of Political Science*, 4(1), 217-234.
- Gerber A. S., Huber, G. A., Doherty D. ve Dowling C. M. (2011). Personality traits and the consumption of political information. *American Politics Research* 39(1), 32-84.
- Gerber, A. S., Huber, G. A., Doherty, D., Dowling, C. M., Raso, C. ve Ha, S. E. (2011). Personality traits and participation in political processes. *The Journal of Politics*, 73(3), 692-706.
- Gençöz, T. ve Öncül, Ö. (2012). Examination of personality characteristics in a Turkish sample: Development of basic personality traits inventory. *The Journal of General Psychology*, 139(3), 194-216.
- Gimpel, J. G., Lay, J. C. ve Schuknecht, J. E. (2003). *Cultivating democracy: Civic environments and political socialization in America*. Brookings Institution Press.
- Ha, S. E., Kim, S. ve Jo, S. H. (2013). Personality traits and political participation: Evidence from South Korea. *Political Psychology*, 34(4), 511-532.
- Hanks, M. ve Eckland, B. K. (1978). Adult voluntary associations and adolescent socialization. *The Sociological Quarterly*, 19(3), 481-490.
- Hess, D. E. (2004). Controversies about controversial issues in democratic education. *PS: Political Science and Politics*, 37(2), 257-261.
- Hibbing, M. V., Ritchie, M. ve Anderson, M. R. (2011). Personality and political discussion. *Political Behavior*, 33(4), 601-624.
- Hooghe, M. (2004). Political socialization and the future of politics. *Acta Politica*, 39(4), 331-341.

- Hooper, D., Coughlan, J. ve Mullen, M. (2008). Structural equation modeling: Guidelines for determining model fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Hyman, H. (1959). *Political socialization*. Free Press.
- İçişleri Bakanlığı (2020). <https://www.siviltoplum.gov.tr/dernek-sayilari> (Son Erişim Tarihi: 06.12.2020).
- İmamoğlu, O. E. (1991). Interpersonal consequences of expressing personal or team affect for team success or failure among Turkish students. *The Journal of Psychology*, 125(5), 509-524.
- Jennings, M. K. ve Niemi, R. G. (1974). *The political character of adolescence*. Princeton University Press.
- Lee, N., Shah, D. V. ve McLeod, J. M. (2013). Processes of political socialization: A communication mediation approach to youth civic engagement. *Communication Research*, 40(5), 669-697.
- Maddahi, M. E., Javidi, N., Samadzadeh, M. ve Amini, M. (2012). The study of relationship between parenting styles and personality dimensions in sample of college students. *Indian Journal of Science and Technology*, 5(9), 3332-3336.
- Martin, C. R. ve Newell, R. J. (2004). Factor structure of the hospital anxiety and depression scale in individuals with facial disfigurement. *Psychology, Health & Medicine*, 9(3), 327-336.
- McFarland, D. A. ve Thomas, R. J. (2006). Bowling young: How youth voluntary associations influence adult political participation. *American Sociological Review*, 71(3), 401-425.
- McIntosh, H., Hart, D. ve Youniss, J. (2007). The influence of family political discussion on youth civic development: Which parent qualities matter? *PS: Political Science and Politics*, 40(3), 495-499.
- Metsäpelto, R. L. ve Pulkkinen, L. (2003). Personality traits and parenting: Neuroticism, extraversion, and openness to experience as discriminative factors. *European Journal of Personality*, 17(1), 59-78.
- Meydan, C. H. ve Şeşen, H. (2015). *Yapısal eşitlik modeli amos uygulamaları*. Detay Yayıncılık.
- Mondak J.J., Halperin K.D. (2008). A framework for the study of personality and political behaviour. *British Journal of Political Science*, 38(2), 335-362.
- Mondak, J. J., Hibbing, M. V., Canache, D., Seligson, M. A. ve Anderson, M. R. (2010). Personality and civic engagement: An integrative framework for the study of trait effects on political behavior. *American Political Science Review*, 104(1), 85-110
- Mushtaq, S. ve Baig, F. (2015). The relationship of tv news channels consumption with political participation, political knowledge and civic engagement. *Asian Social Science*, 11(12), 46-54.
- Niemi, R. G. ve Sobieszek, B. I. (1977). Political socialization. *Annual Review of Sociology*, 3(1), 209-233.
- Niemi, R. G. ve Hepburn, M. A. (1995). The rebirth of political socialization. *Perspectives on Political Science*, 24(1), 7-16.
- Owen, D. (2008). *Political socialization in the twenty-first century: Recommendations for researchers*. In Future of Civic Education in the 21st Century Conference, James Madison Montpelier.
- Öner-Özkan, B. ve Gençöz, T. (2006). Gurur Toplumu Bakış Açısıyla Türk Kültürünün İncelenmesinin Önemi. *Kriz Dergisi*, 14(3), 19-25.
- Paletz, D. L., Owen, D. M. ve Cook, T. E. (2013). *American government and politics in the information age*. Flat World Knowledge.
- Putnam, R. D. (1995). Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of Democracy*, 6(1), 65-78.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon and Schuster.
- Quintelier, E. (2011). Political socialization among young people. Evidence from a two-year panel study. *Politics, Culture and Socialization*, 2(2), 193-206.

- Quintelier, E. (2015a). Engaging adolescents in politics: The longitudinal effect of political socialization agents. *Youth & Society*, 47(1), 51-69.
- Quintelier, E. (2015b). Intergenerational transmission of political participation intention. *Acta Politica*, 50(3), 279-296.
- Sears, D. O. (1983). The persistence of early political predispositions: The roles of attitude object and life stage. *Review of Personality and Social Psychology*, 4(1), 79-116.
- Schnuck, J. ve Handal, P. J. (2011). Adjustment of college freshmen as predicted by both perceived parenting style and the five-factor model of personality. *Psychology*, 2(4), 275-282.
- Schwarzer, S. (2011). Political socialization as the driving factor for political engagement and political participation. ELECDEM Workshop in Advanced Techniques for Political Communication Research, Amsterdam
- Šerek, J. ve Umemura, T. (2015). Changes in late adolescents' voting intentions during the election campaign: Disentangling the effects of political communication with parents, peers and media. *European Journal of Communication*, 30(3), 285-300.
- Settle, J. E., Bond, R. ve Levitt, J. (2011). The social origins of adult political behavior. *American Politics Research*, 39(2), 239-263.
- Spera, C. (2005). A review of the relationship among parenting practices, parenting styles, and adolescent school achievement. *Educational Psychology Review*, 17(2), 125-146.
- Torney-Purta, J. (2002). The school's role in developing civic engagement: A study of adolescents in twenty-eight countries. *Applied Developmental Science*, 6(4), 203-212.
- Van Deth, J. W., Abendschön, S. ve Vollmar, M. (2011). Children and politics: An empirical reassessment of early political socialization. *Political Psychology*, 32(1), 147-174.
- Vecchione, M. ve Caprara, G. V. (2009). Personality determinants of political participation: The contribution of traits and self-efficacy beliefs. *Personality and Individual Differences*, 46(4), 487-492.
- Verba, S., Schlozman, K. L. ve Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Harvard University Press.
- Verba, S., Schlozman, K. L. ve Burns, N. (2005). *Family ties: Understanding the intergenerational transmission of participation* içinde: A. S. Zuckerman (Ed.), *The Social Logic of Politics*. Temple University Press.
- Wardetzki, B. (2018). *Siyasette ve toplumda narsizm ayartma ve iktidar*. İletişim Yayıncılık.
- Weintraub, A. E. ve Pinkleton, B. E. (2001). The role of parental mediation in the political socialization process. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 45(2), 221-240.
- Weiss, L. H. ve Schwarz, J. C. (1996). The relationship between parenting types and older adolescents' personality, academic achievement, adjustment, and substance use. *Child Development*, 67(5), 2101-2114.
- Worthington, R. L. ve Whittaker, T. A. (2006). Scale development research: A content analysis and recommendations for best practices. *The counseling psychologist*, 34(6), 806-838.
- Youniss, J., Bales, S., Christmas - Best, V., Diversi, M., McLaughlin, M. ve Silbereisen, R. (2002). Youth civic engagement in the twenty - first century. *Journal of Research on Adolescence*, 12(1), 121-148.
- Yaşama Dair Vakıf (2018). <https://www.raporlar.org/wpcontent/uploads/2018/01/c9b3f2a6d1595bde1124f6df6e830903.pdf> (Son Erişim Tarihi: 06.12.2020).

Copyright of Nesne: Journal of Psychology is the property of SADA Enstitusu - Artsurem and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.